

برنامه ریزی در ارائه خدمات سلامت

تألیف:

دکتر محمد نوری مقدم

استاد گروه مدیریت، سیاست گذاری و اقتصاد سلامت دانشگاه علوم پزشکی کرمان

دکتر ملیکه بهستی

استادیار گروه مدیریت دانشگاه آزاد اسلام آباد رفسنجان

دکتر علی موصلی

دکترای مدیریت خدمات بهداشتی و درمانی دانشگاه علوم پزشکی بندرعباس

فهرست

سرشناسه: نکوبی مقدم، محمود، ۱۳۴۴ -
عنوان و نام پدیدآور: برنامه ریزی در ارائه خدمات سلامت /
تألیف محمود نکوبی مقدم، ملیکه بهشتی فر، علی موصلی.
مشخصات نشر: کرمان، انتشارات فرهنگ عامه، ۱۳۹۵
مشخصات ظاهری: ۳۳۲ ص.
شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۷۵۴۹-۴۵-۲
وضعیت فهرست نویسی: فیا.
یادداشت: کتابنامه.

برنامه ریزی در ارائه خدمات سلامت

۳۳۲ صفحه

نویت چاپ: اول ۱۳۹۵

قیمت: ۲۵۰۰۰ تومان

دفتر مرکزی: تهران، میدان انقلاب، خیابان کارگر جنوبی، روبه روی پاساژ مهستان
 بن بست سرود، شماره ۱۰، واحد ۴
 تلفکس: ۰۲۱-۶۶۴۸۶۱۴۸
 دفتر کرمان: شهرک باهنر، بحر العلوم ۱۴، مجتمع مس، بلوک ۱، واحد زیرزمین
 شماره: ۰۹۱۳۹۳۹۸۷۳۳

همه حقوق چاپ و نشر برای ناشر محفوظ است.

فهرست مطالب

فصل اول مفاسیم و اصول برنامه ریزی

۱۹	 کلیات برنامه ریزی
۱۹	 تعاریف برنامه ریزی و برخی های آن
۲۱	 اهمیت برنامه ریزی
۲۲	 ماهیت برنامه ریزی
۲۴	 اهمیت انعطاف در برنامه ریزی
۲۵	 اهداف برنامه ریزی
۲۶	 فرآیند برنامه ریزی در سطوح مختلف سازمان
۲۶	 شناخت عوامل مهم برای تهیه برنامه
۲۹	 مراحل برنامه ریزی
۳۴	 اصل تجدید نظر در برنامه ها بطور منظم
۳۵	 انواع برنامه ریزی
۳۹	 اجزاء برنامه
۴۹	 برنامه ریزی موثر
۵۰	 ویژگی های یک برنامه خوب
۵۰	 محاسن برنامه ریزی
۵۱	 محدودیت های برنامه ریزی
۵۱	 تکنیک های برنامه ریزی
۶۱	 دیدگاه های برنامه ریزی

فصل دوم - نقش برنامه ریزی در بخش بهداشت و درمان

نیازها و درخواست های خدمات بهداشتی	۶۷
واژه سلامت چه معنایی دارد	۶۷
جنبه های مختلف بهداشت	۶۸
برنامه ریزی برای بهداشت و درمان	۷۰
مراحل ترسیم برنامه ریزی بهداشت و درمان	۷۱
ویژگی های یک برنامه جامع بهداشتی و درمانی	۷۴
اهداف برنامه ریزی بهداشتی و درمانی	۷۵
اهداف و معیارها برای یک نظام برنامه ریزی بهداشت و درمان	۷۶
فرآیندهای برنامه ریزی	۷۷
مدل های برنامه ریزی	۷۸
فرهنگ برنامه ریزی	۸۴
کارایی برنامه ریزی بهداشتی و درمانی	۸۷
تمرکز و عدم تمرکز در برنامه ریزی بهداشتی	۸۷
موضع دولت نسبت به انواع مختلف خدمات بهداشتی و درمانی	۸۹
موضع گیری ها در برابر برنامه ریزی بهداشتی	۹۰
برنامه های توسعه کشور ایران	۹۲
برنامه ریزی و مدیریت خدمات بهداشتی درمانی بعد از انقلاب اسلامی	۹۹
برنامه ریزی برای رفع مشکلات بهداشتی افراد	۱۰۳
موارد مرتبط با بخش سلامت قانون برنامه پنجساله پنجم توسعه جمهوری اسلامی ایران	۱۰۵
بیمه سلامت	۱۱۰

فصل سوم - اصول برنامه ریزی منابع انسانی در خدمات بهداشتی و درمانی

- تعریف برنامه ریزی منابع انسانی ۱۱۷
- برنامه ریزی منابع انسانی ۱۱۸
- پیشینه برنامه ریزی منابع انسانی ۱۱۹
- چرا ثبت برنامه ریزی منابع انسانی این چنین ضعیف است؟ ۱۲۳
- موانع موجود در اجرای برنامه ریزی منابع انسانی ۱۲۵
- روش های برآورد منابع انسانی ۱۲۵
- فعالیت های مدیریت منابع انسانی ۱۲۷
- برنامه ریزی نیروی انسانی در بهداشت و درمان ۱۳۱
- استخدام کارکنان بهداشتی و درمانی ۱۳۲
- برنامه ها و نیازهای آموزشی برای نیروی انسانی بهداشتی و درمانی ۱۳۳
- اجزا برنامه ریزی منابع انسانی ۱۳۴
- ارزیابی تقاضا ۱۳۶
- چهار مدل احتمالی برای ارزیابی تقاضا ۱۳۶
- رابطه برنامه ریزی منابع انسانی با فرآیند برنامه ریزی ۱۳۸
- تقاضای برنامه ریزی منابع انسانی و مراقبت های اولیه بهداشتی ۱۴۰
- آیا این روش بر اساس نیازهاست یا بر اساس تقاضا؟ ۱۴۰
- چه کسی نیاز را درک کرده و چگونه آن ها را اقتباس می کند؟ ۱۴۰
- روش خدمات بر اساس گروه های هدف ۱۴۲
- پیش بینی تقاضا ۱۴۲
- عرضه برنامه ریزی منابع انسانی و مراقبت های اولیه بهداشتی ۱۴۵
- تعیین عدم تناسب برآورد شده نسبت به زمان و مکان ۱۴۹
- آیا عرضه با تقاضا مناسب است؟ ۱۴۹

۱۵۱	بررسی نمودار تطابق عرضه و تقاضای نیروی انسانی بهداشتی
۱۵۳	تعیین عمل مناسب برای به حداقل رسانیدن عدم تناسب ها
۱۵۴	اجرای برنامه ریزی منابع انسانی

فصل چهارم- اصول کنترل و ارزشیابی برنامه های بهداشتی و درمانی

۱۵۹	تعریف نظارت و کنترل
۱۵۹	نظارت و کنترل
۱۶۱	فرآیند کنترل
۱۶۴	انواع کنترل
۱۶۶	تدابیر کنترل و نظارت
۱۶۸	عوامل موثر در کنترل
۱۷۰	ایجاد کنترل موثر
۱۷۰	مشخصات سیستم کنترل موثر
۱۷۱	پردازش کامپیوتری داده ها به مدیران
۱۷۲	نقش اطلاعات و کامپیوتر در کنترل
۱۷۳	کنترل های سازمانی
۱۷۹	مشکلات کنترل
۱۸۰	پایش
۱۸۱	اهداف پایش
۱۸۴	ویژگی های پایش
۱۸۵	پاییدن اجرای عملیات
۱۸۶	ارزشیابی
۱۸۶	کارکرد ارزشیابی
۲۱۱	طراحی متدولوژی ارزشیابی

۲۱۲	 اصول ارزشیابی
۲۱۳	 ابزار ارزشیابی
۲۱۵	 انواع ابزارهای ارزشیابی
۲۱۸	 مراحل ارزشیابی
۲۲۰	 نظریه های ارزشیابی
۲۲۲	 چارچوبی برای ارزیابی عملکرد نظام های سلامت
۲۲۴	 ارتباط ارزیابی عملکرد نظام های سلامت با سیاستگذاری و تصمیم گیری های مدیریتی
۲۲۵	 روش های ارزیابی اقتصادی

فصل پنجم - نظام بهداشت و درمان

۲۲۹	 نگرش نظام گرا در خدمات بهداشتی و درمانی
۲۳۰	 نظام های عرضه خدمات بهداشتی
۲۳۸	 زیر ساخت نظام بهداشت
۲۴۱	 منابع اطلاعاتی نظام بهداشت ملی
۲۴۳	 همبستگی بین نظام های بهداشت و توسعه نیروی انسانی بهداشتی
۲۴۳	 مشکلات موجود در نظام های ارائه خدمات بهداشتی و درمانی
۲۴۵	 خصوصیات عمده نظام های بهداشتی و درمانی در چند کشور
۲۴۶	 گذری بر نظام های بهداشتی سایر کشورهای دنیا

فصل ششم - اصول برنامه ریزی استراتژیک در حیطه بهداشت و درمان

۲۵۳	 تعریف استراتژی
۲۵۴	 رویکردهای استراتژی
۲۵۵	 اهمیت استراتژی
۲۵۶	 تعریف برنامه ریزی استراتژیک

۲۵۶		مراحل اساسی برنامه ریزی استراتژیک
۲۵۷		مزیت های برنامه ریزی استراتژیک
۲۵۸		محدودیت های برنامه ریزی استراتژیک
۲۵۸		تعریف برنامه ریزی عملیاتی
۲۵۹		مراحل برنامه عملیاتی
۲۵۹		تفاوت برنامه استراتژیک با سایر روش های برنامه ریزی
۲۶۰		مدل های مختلف برنامه ریزی استراتژیک
۲۷۲		برنامه ریزی استراتژیک در دیدگاه های جدید
۲۷۲		برنامه ریزی استراتژیک مبتنی بر کیفیت در مراقبت های بهداشتی
۲۸۰		فرآیند برنامه ریزی استراتژیک
۲۹۴		مدل برنامه ریزی استراتژیک سازمان جهانی بهداشت

فصل هفتم: برنامه ریزی مدیریت بحران

۳۰۱		مقدمه
۳۰۳		فرآیند تهیه برنامه مدیریت بحران
۳۰۳		گام اول: تشکیل گروه برنامه ریزی
۳۰۴		گام دوم: تحلیل مخاطرات و برآورد آسیب پذیری / ارزیابی تابا
۳۰۵		گام سوم: نگارش برنامه
۳۰۶		گام چهارم: پیاده کردن برنامه
۳۰۸		گام پنجم: ارزیابی و اصلاح برنامه
۳۰۸		خصوصیات طرح مدیریت بحران
۳۰۹		زمینه های مدیریت موثر شرایط اضطراری
۳۱۱		مراحل اصلی برنامه ریزی کنترل بحران
۳۱۲		انواع برنامه مدیریت بحران

- ۳۱۳ رویکردهای برنامه ریزی
- ۳۱۴ آمادگی بیمارستان ها در بحران
- ۳۱۵ برنامه ریزی آمادگی بیمارستان
- ۳۱۵ فرآیند آمادگی بیمارستانی
- ۳۱۶ برنامه عملیاتی فوریت
- ۳۱۷ برنامه اقتضایی در حوادث و بلایا در حوزه سلامت
- ۳۱۸ رویکرد برنامه ریزی بیمارستان ها در مقابل حوادث و بلایا
- ۳۱۹ عناصر اصلی در برنامه ریزی بیمارستانی
- ۳۱۹ برنامه ریزی آمادگی حوزه سلامت: فرایند و مراحل اجرایی
- ۳۲۰ برنامه ریزی اقتضایی در حوادث و بلایا
- ۳۲۱ برنامه اقتضایی بیمارستانی در حوادث و بلایا
- ۳۲۲ اصول راهنما در برنامه ریزی اقتضایی در حوادث و بلایا
- ۳۲۳ ویژگی های یک برنامه خوب اقتضایی در حوادث و بلایا
- ۳۲۳ فرایند برنامه ریزی اقتضایی در حوادث و بلایا
- ۳۲۵ فهرست منابع و مآخذ

پیش‌گفتار

دانشجویان علاقه‌مند به ادامه تحصیل و تحقیق و بررسی در مباحث رشته‌های مدیریت خدمات بهداشتی درمانی و بهداشت عمومی نیازمند به مطالعه در زمینه برنامه ریزی، اصول و مفاهیم برنامه ریزی و روش‌های برنامه ریزی و ارزشیابی در نظام ارائه خدمات بهداشتی و درمانی و بکارگیری دانش به دست آمده در انجام پژوهش‌های کاربردی در حل مشکلات و مسائل مرتبط با بخش بهداشت درمانی می‌باشند. مجموعه مطالب کتاب برنامه ریزی در ارائه خدمات سلامت که با استفاده از کتب، نشریات و مقالات اینترنتی فراهم گردیده است سعی در برطرف نمودن نیاز دانشجویان و علاقمندان مباحث مدیریتی و برنامه ریزی خدمات بهداشتی جهت آشنایی با مفاهیم، تئوریک، برنامه ریزی فرآیند برنامه ریزی و تحلیل مسائل مدیریتی و سازمانی و ارائه راه حل و برنامه جهت رفع آنها با تکیه بر اصول برنامه ریزی استراتژیک و عملیاتی در حیطه بهداشت و درمان دارد.

بطور کلی سازمان‌های بهداشتی و درمانی نقش بارز و ارزنده‌ای در زمینه سلامت خانواده‌ها و در کل سلامت جامعه دارند. سازمان‌های بهداشتی و درمانی زمینه رشد اقتصادی و فرهنگی و اجتماعی را فراهم می‌نمایند. از آنجائیکه مدیر با هدایت ساختار منابع مادی، تجهیزاتی، اطلاعاتی، انسانی و اخذ تصمیمات مطلوب و استفاده موثر و کارا از منابع از طریق برنامه ریزی، سازماندهی، هدایت و نظارت برای دستیابی به اهداف موسسات خدمات بهداشتی و درمانی بر اساس نظام ارزشی مورد قبول جامعه، ایفای نقش می‌کنند، لذا مدیریت و اصول مدیریتی، از جمله برنامه ریزی بکار گرفته شده در این

سازمانها، از اهمیت خاصی در تحقق اهداف استراتژیک فوق الذکر برخوردار می باشد. کتاب حاضر مشتمل بر ۷ فصل و مطابق با سرفصل بازننگری درس برنامه ریزی خدمات بهداشتی و درمانی مصوب شورایعالی برنامه ریزی و هیئت ممکنه و ارزشیابی علوم مدیریت و اقتصاد بهداشت حوزه معاونت آموزشی و امور دانشگاهی وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی تهیه و تنظیم گردیده است. یادآوری نقاط قوت و ضعف مطالب و اشکالات چاپی احتمالی و رهنمودهای خوانندگان و استفاده کنندگان: ادیب و با فرهنگ این مرزو بوم مزید تشکر و امتنان خواهد بود که مسلما در چاپ های بعدی بازننگری لازم به عمل خواهد آمد.

محمود نکویی مقدم
ملیکه بهشتی فر
علی موصلی